

Husbanken

Bolig og folkehelse - hva er sammenhengen?

Ordfører- og rådmannskonferansen

Våren 2017

Boligen i et folkehelse perspektiv - utviklingstrekk

- Bolignød og sosial boligbygging
- Husbanken og boligkrav
- Universell utforming
- Eierlinjen
- Fra bolighygiene til boligsosialt arbeid
- Fra universelle ordninger til behovsprøvde
- Bolig en av fire hovedpilarer i velferdsstaten
 - Inntekt, skole, helse og *bolig*

Faktablad

BOLIGENS BRUKBARHET

Forfatter: Solveig Wåge, SINTEF Bygglorsk

Foto: Scanfoto

Foto er hentet fra boken: "Med smak skal hjemmet bygges" av Kjell Rokness.

«Bolig er roten til alt godt»

- en forutsetning for et godt liv/ et svar på utfordringene
Boligutvalget konkluderte med?

- Sammen med arbeid og helse et grunnleggende element i velferdsstaten
- Avgjørende for deltakelse i samfunns- og arbeidsliv
- Avgjørende for god rehabilitering («sårbare overganger»)
- Avgjørende for god integrering av flyktninger
- Omfatter boligøkonomi, boligstandard og bomiljøkvalitet

Statlig strategi - Bolig for velferd

- Kommunal - og moderniseringsdepartementet
- Arbeids - og sosial departementet
- Helse - og omsorgsdepartementet
- Justisdepartementet
- Barne -og likestillingsdepartementet

Visjon: **Alle skal bo godt & trygt**

Nasjonale mål & innsatsområder

1. Alle skal ha et godt sted å bo

- Hjelp fra midlertidig til varig bolig
- Hjelp til å skaffe en egnet bolig

2. Alle med behov for tjenester, skal få hjelp til å mestre boforhold

- Forhindre utkastelser
- Gi oppfølging og tjenester i hjemmet

3. Den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv

- Sikre god styring og målretting av området
- Stimulere til nytenkning og sosial innovasjon
- Planlegge for gode bomiljø

En særlig innsats mot barnefamilier og unge...

Resultatmål

1. Utleieboliger for barnefamilier

- God kvalitet og i et trygt bomiljø

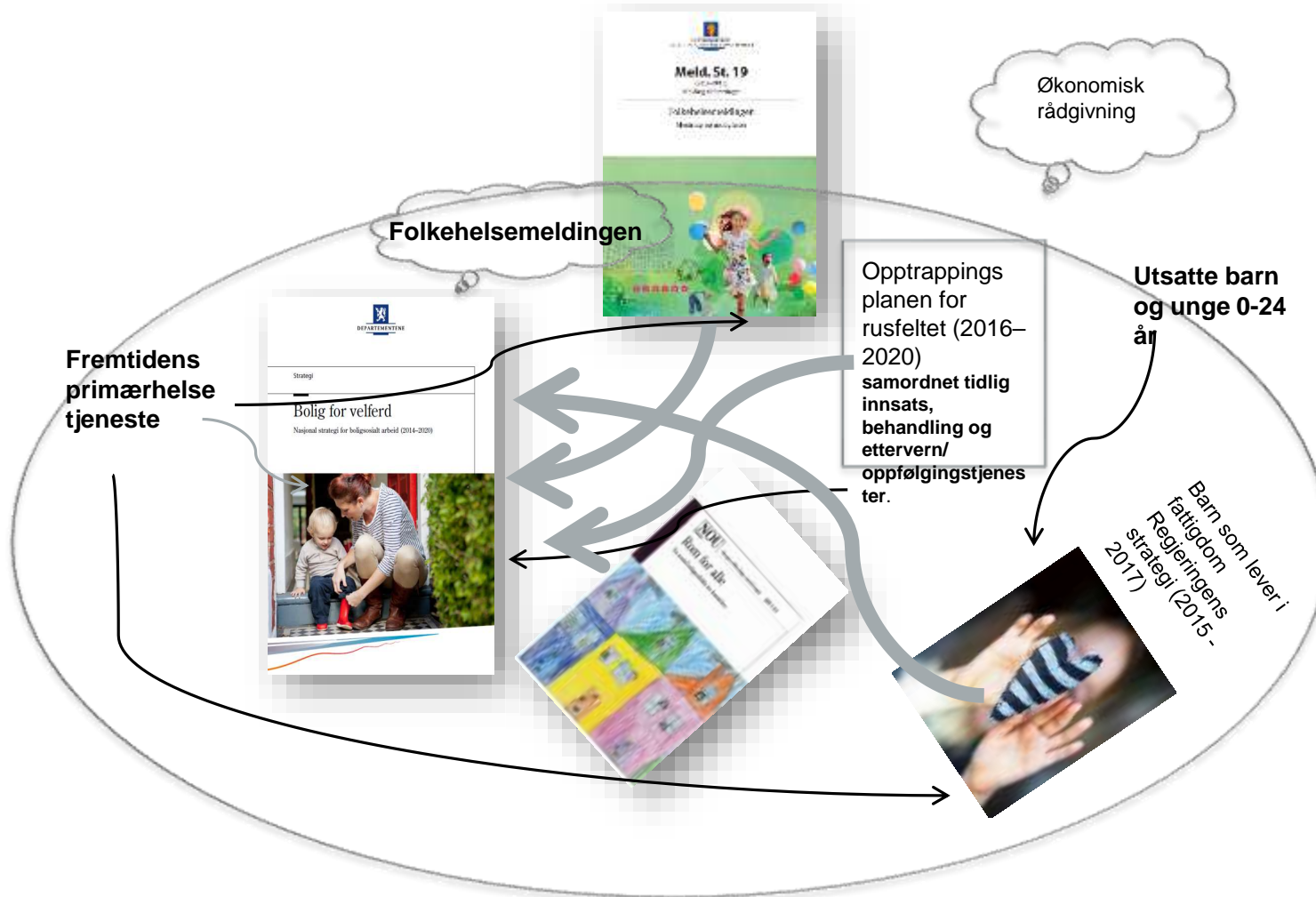
2. Midlertidig botilbud

- Unntaksvis
- Ikke mer enn 3 mnd.

3. Bostedsløshet

- Forebygges
- Reduseres

Bolig for velferd – alt henger sammen med alt

Tabell 4.9 *kommunenes oppfatning av områder med størst folkehelseutfordringer.*

Prosent, hele tall i parentes. N=304. Flere svar mulig

(NIBR-rapport 2012:3, s. 77)

Utfordring	Andel kommuner
Rus	57 (172)
Psykisk helse	48 (146)
Ernæring	43 (130)
Fysisk aktivitet	41 (124)
Sosial møteplasser/ Sosialt nettverk	38 (116)
Tobakk	38 (115)
Demografi	38 (115)
Bolig- og boligsosial forhold	35 (107)
Barnevern	34 (102)
Skole og utdanning	30 (91)
Universell utforming	29 (87)
Oppvekstmiljø	28 (85)
Areal- og transportplanlegging/ samferdsel	27 (81)

Folkehelseloven

- § 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeid: **gode sosiale og miljømessige forhold**
- § 5. Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i kommunen: **miljø og lokalsamfunn**
- § 7. Folkehelsetiltak: **oppvekst- og levekårsforhold som bolig**

Påvirkningsfaktorer for helse - bomiljø – hva legges i det?

Helsedeterminantene som gjensidig påvirker hverandre

Tilpasset fra Dahlgren & Whitehead (40 ny)

- Bomiljø er det nære fysiske ute- og innemiljøet knyttet til boområdene, og det sosiale miljøet, mer spesifikt:
- Fysisk miljø omfatter funksjoner som, lek-, opphold- og aktivitetsarealer/møteplasser ute og inne, veier og andre trafikkarealer, tur- og gangveier og grønne områder
- Sosialt miljø omfatter samspillet som skjer mellom beboerne –både barn og voksne. Dette kan være organiserte og formaliserte aktiviteter i foreninger, lag og organisasjoner i boområdet, men også mer uformell kontakt.

Boligens betydning for helsa

Påvirker folkehelsen positivt:

- Godt utformet, blandet bygningsmasse
- Har en heterogen befolkningsstruktur
- Legger til rette for fysisk aktivitet
- Tilgang til grøntområder
- Lav luft-og støyforurensning

Boligen som basis for et godt liv

Tilgjengelig bolig

- Bolig for alle livssituasjoner og livsfaser
- Alle hovedfunksjoner på inngangsplan

Energi-og miljøvennlig bolig

- Tett og tørr bolig med god luftveksling
- Godt inn klima, miljøvennlige materialer

«NIBR: Bolig og bomiljø påvirker både fysisk og mental helse»

Boligen som basis for et godt liv

Bomiljøet

•Fysisk miljø

- Møteplasser
- Lek og opphold

•Sosialt miljø

- Samspill mellom beboerne
- Både organiserte aktiviteter, og mer uformell kontakt

Tilgang friluft

•Gang-/ sykkelvei

- Trygge miljø

Grønnstruktur

•Friluftsliv

•Rekreasjon

Prinsippene i folkehelsearbeidet og virkemidler

- Utjevning
 - Boligvirkemidler
- Helse i alt vi gjør
 - Boligkvalitet
- Føre var
 - Forebygging
- Bærekraftig utvikling og medvirkning
 - Områdeløft

FOLKEHELSELOVEN ER EN SAMFUNNSLOV, IKKE EN HELSELOV

- Alle forvaltningsnivåer har et ansvar

Hvorfor samarbeide med folkehelseaktørene?

- Økt fokus på boligens og bomiljøets betydning for å redusere helseforskjeller mellom ulike grupper i befolkningen
- Bidra med kompetanse på det boligpolitiske og det boligsosiale området
- Lære av dere - og ta i bruk ny kunnskap for å svare på eget samfunnsoppdrag

Strategien sier

➤ Planlegge for gode bomiljø

- 🏠 **Samfunnsplanlegging** som virkemiddel for helhetlig boligpolitikk og for å forebygge/reducere opphoping av sosial ulikhet.
- 🏠 **Arealplanlegging** som verktøy for å fremme samfunnshensyn

*«Vi vil identifisere og spre gode eksempler på hvordan kommuner kan ta boligsosiale hensyn i areal- og samfunnsplanleggingen»
Bolig for velferd s.27*

«Det er viktig å huske at dersom kommunen skal kunne løse utfordringene på en god måte for de mest vanskeligstilte, må også boligpolitikken for de «ordinære» husstander være velfungerende» Bergen kommune

Bærekraftig planlegging

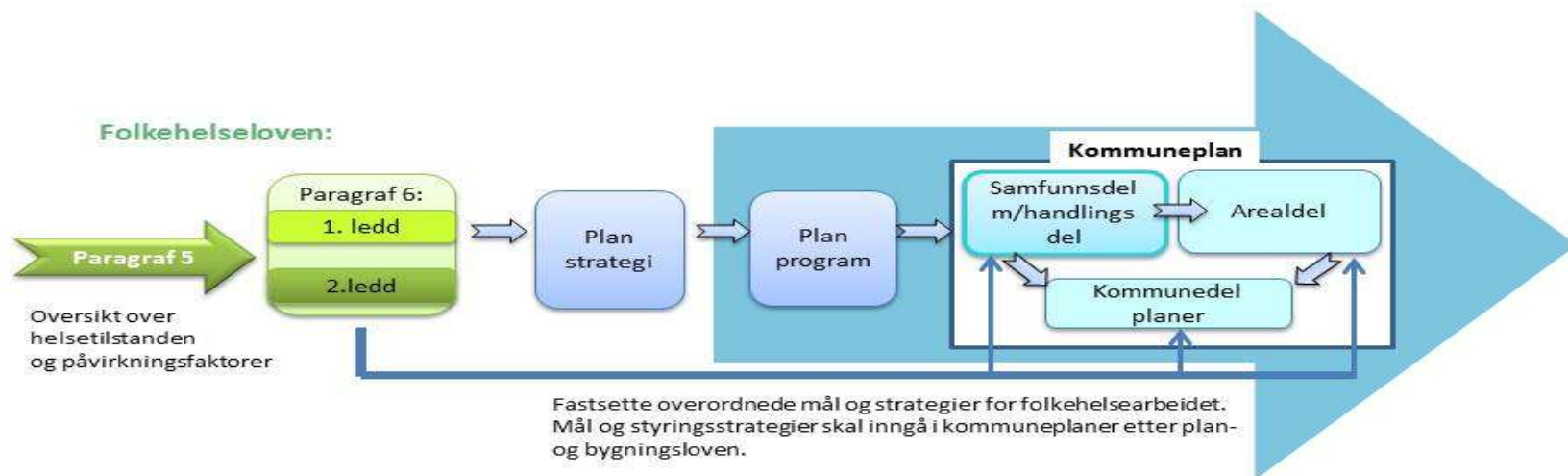
- Samordnet bolig, areal og transportplanlegging -minske byspredning, transportbehov og forurensning
- Legge til rette for variert utbygging tilpasset ulike gruppers behov
- Et levende sentrum med et variert tilbud av boliger, handel, tjenester og kultur
- Legge til rette for fysisk aktivitet og mer helsefremmende miljø i lokalsamfunnet
- Bevare naturverdiene og mulighetene for friluftsliv i nærmiljøet.

Oppgaver og hensyn i planleggingen §3-1

- a) sette mål for den fysiske, miljømessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i kommuner og regioner, avklare samfunnsmessige behov og oppgaver, og angi hvordan oppgavene kan løses
- e) legge til rette for **god forming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet**
- f) **fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet**
- Planleggingen skal fremme helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser i et område **ses i sammenheng gjennom samordning og samarbeid om oppgaveløsning** mellom sektormyndigheter og mellom statlige, regionale og kommunale organer, private organisasjoner og institusjoner, og allmennheten.

Innarbeidelse i plan

PBL §10 henger tett sammen med FHL §§5 og 6

- Øke kommunal bevissthet om bolig som sosialt ulikefordelt
- Kommuner skal lage oversikter over lokale faktorer som fremmer og hemmer helsen
- Bolig bør/ skal inkluderes i denne oversikten
- Bolig skal inkluderes i det tverrsektorielle arbeidet som en god lokal folkehelsepolitikk krever

Boligområder med kvalitet

Kvaliteter i boligområder

- Universelt utformet inne og ute
- Gode leke- og møteplasser med gode solforhold og lite støy
- Mangfold og variasjon

Tilgjengelig, men brukbart?

Tilgjengelig friluftsliv

Morgendagens eldre

- Er betydelig flere
- Er friskere
- Er aktive og samfunnsengasjerte
- Vil bo sentralt
- Vil være del av et pulserende liv
- Vil bo hjemme, selv med store hjelpebehov

Noen hovedfunn – alt henger sammen med alt

Marit K. Helgesen
Arne Holm
Lars Monkerud
Lene Schmidt

Bolig og folkehelse – hva er sammenhengen?

En litteraturstudie

- Barn mest utsatt for negative helsekonsekvenser av dårlige boliger og dårlige boområder
- Barn i kommunale boliger er sikrere enn andre barn
- Barn som utsettes for trangboddhet rammes både fysisk og mentalt
- Innvandrere, enslige forsørgere, psykisk syke og de med rusutfordringer bor dårligere enn andre i Norge
- Bolig er sosialt ulikefordelt avhengig av utdanning og inntekt – sterk sammenheng mellom utdanning/ inntekt og bolig
- Det er selvstendig sammenheng mellom boligens og boligområdet kvalitet og den fysiske og mentale helsen

Sosiale ulikheter i helse

Fattigdommens konsekvenser

Andelen barnefamilier med lav inntekt som eier egen bolig er bare litt lavere enn når vi ser på alle barnefamilier samlet, men

- de bor trangere og
- har en tendens til å være mer utsatt for fukt og råte

FLERE MED DÅRLIG HELSE BLANT FATTIGE

Bolig for Velferd er eksplisitt nevnt i barnefattigdomsstrategien

- Økt ramme for tilskudd til utleieboliger
- Bostøtte til barnefamilier og andre flerpersongshusholdninger

Tiltakene følges opp av Husbanken

Barn som vokser opp i familier med lav inntekt har større sjanse enn andre barn for å ha en del levekårsulemper

Når man tenker på fattigdom tenker man på fattige barn i Afrika.

*Man glemmer at det skjer her hjemme også. Vi har jo stort sett klær, mat og hus. Det er jo bra, men det er jo ikke sikkert man har det så bra likevel.
Jente 15 år.*

*Man lærer mindre fordi en har så mye annet å tenke på.
Jente 15 år*

*r barn ikke bor bra, skal
varselklokker ringe.”*

ård Jan Tore Sanner
emelding Bolig for velferd

Eksempelsamling utsatte unge

IKKE
BARE

BOLIG

EKSEMPELSAMLING FOR KOMMUNER OG ANDRE
SOM JOBBER MED VANSKELIGSTILT UNGDOM

Husbanken
Lytt til teksten | English |

BOSTØTTE LÅN TILSKUDD RENTER FAGOMRÅDER RESSURSER OM OSS LOGG INN

Du er her: Husbanken > Boligsosialt arbeid > Unge > Ungdom må lære å bo

Boligsosialt arbeid Boligsosial planlegging Boligsosiale utviklingsprogram

Ungdom må lære å bo

Mange vanskeligstilte unge trenger hjelp, både til å skaffe og beholde bolig. Kommuner bør ta en aktiv rolle for å lære ungdommen å mestre sine boforhold. Husbanken viser vei.

Ikke alle unge har pårørende som tilbyr tett oppfølging, trygge rammer og annen form for omsorg. For disse ungdommene kan det å flytte for seg selv by på store utfordringer.

Mye å lære

– Det er mange ting å sette seg inn i når man skal ut i boligmarkedet. Man må finne en egnet bolig, kontakte utleier, gå på visning, presentere seg godt for å få innpass, skaffe depositum og forholde seg til et hjelpeapparat med sine mange saksbehandlere, lover, paragrafer og søknadsfrister, sier rådgiver i Husbanken Siri Vasshaug. Ofte er boligbehovet oppstått akutt også.

VISER HVORDAN: Mange unge trenger oppfølging også etter at boligen er skaffet. Husbanken viser hvordan det kan gjøres. (Fra v.) Siri Vasshaug og Lena Jørgensen. (Foto: Stina Sørvisen/Husbanken)

EKSEMPELSAMLING

Klikk på heftet for å se

Wicked issues

«Han har jo bodd en rekke steder, på institusjon, på hospits. Han bodde her hjemme også en periode, men han var stort sett i drift rundt omkring i byen. Så var det inn i institusjon og ut igjen. Han var flere steder, flere opphold, han var i fengsel også. Han har alltid falt mellom to stoler. For mye rus for psykiatrien og for mye psykiatri for rusomsorgen» (Hansen 2006a:28, Under tak – mellom vegger)

Husbanken skal blant annet jobbe for

- At kommunene får eierskap til sine boligpolitiske utfordringer og *ser dem i sammenheng med andre relevante politikkområder*

- Økt samarbeid med aktuelle velferdsaktører

- **Å utvikle kunnskap om sammenhenger mellom universell utforming, nærmiljøer, sosial og økonomisk inkludering.**
 - ***Dette igjen skal sees i sammenheng med kommunenes folkehelsearbeid.***

Aktuelle virkemidler

Lån

- Startlån for økonomisk vanskeligstilte (kjøp, bygging, refinansiering)
- Grunnlån (nybygging, utbedring, ombygging)

Tilskudd

- Kommunale utleieboliger (kommuner og samarbeidsaktører)
- Etablering i egen bolig (behovsrettet)
- Utredning, prosjektering og tilpasning (behovsrettet)
- Heistilskudd (boligbygg med min. 10 boliger og 3 etasjer)
- Tilstandsvurdering (borettslag, sameier)
- Investeringsstilskudd (omsorgsboliger og sykehjem)

Takk for meg